

P. Rudolf Bartal, OCD sa spolu s nami zamýšľa nad cestou duchovného detstva, ktorú nám naznačila svojím životom sv. Terezia Ježiškova. Druhý diel je o **pokore**.

Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom a nájdete odpočinok pre svoju dušu. (Mt 11,29)

Prvým a charakteristickým znakom Teréziinej cesty je **pokora** a postava dieťaťa. Dieťaťa, ktoré sa charakterizuje tým, že ja malé - nielen rastom, ale aj spôsobom bytia. Byť duchovne malým znamená byť pokorným. Čo však znamená byť pokorným?

Určite je vám známy tento výrok: "Som taký pokorný, až som na seba pyšný." Čítal som v jednej knihe (Filotea 21. storočia) o tom, ako možno prežívať skutočnú pokoru. Autor použil veľmi pekný príklad na vyjadrenie pokory. Píše, že kdesi existuje vták, ktorý sa nazýva rapkáčik a dokáže akýmsi nevysvetliteľným spôsobom vystrašiť dravcov až tak, že dravec uletí a v ich prítomnosti sa skrývajú holuby. Hovorí, že niečo podobné je aj s pokorou, ktorá - ak sa prežíva správne - dokáže odvrátiť všetky ťažkosti.

Čo je to pokora? Po latinsky sa pokora nazýva humilitas, etymologicky toto slovo pochádza od slova humus - zem. Ešte pred kresťanstvom sa za pokorných pokladali ľudia, ktorí boli na

najnižšej životnej úrovni - otroci a nevoľníci. Byť pokorným znamená uponiť sa až po zem, stať sa zemou, po ktorej všetci šliapu. "Pokornému človekovi nejde o voľbu čohosi nízkeho pre nízkosť samú, ani o 'káranie' seba, ale o schopnosť stať v službách pravdy. Slovenské výrazy 'poníženosť' a 'pokora' sémanticky nevystihujú podstatu tejto čnosti - lebo ona nežiada od človeka, aby volil to, čo je nižšie či nízke, alebo aby sa stále len káral, ale aby si konal povinnosti tam, kde ho Prozreteľnosť postavila." Vzorom pokory pre nás je samozrejme Ježiš. Opisuje nám to sv. Pavol v liste Filipanom (Flp 2, 8-9): Uponížil sa, stal sa pre nás poslušným až na smrť, až na smrť na kríži. A preto ho Boh nad všetko povýšil. Sám Ježiš sa nazval pokorným, keď na jednom mieste v Evanjeliu hovorí: "Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinok pre svoju dušu."

Čo je pokora z teologického hľadiska, ako ju chápe Cirkev? "Teologickým základom pre pokoru je spravodlivosť a pravda. Dôležité je poznanie vo svetle objavenia pravdy - o Bohu, blížnych a o sebe samom - a potom konanie v zhode s tým poznaním, ku ktorému som dospel. S pokorou je spojené veľké pokušenie vyvyšovať sa a myslieť si o sebe niečo, čím v skutočnosti nie som. Preto jednou z úloh pokory je, aby chránila človeka pred zbytočným povyšovaním sa a udržiavala ho v skutočnosti, v akej sa nachádza pred Bohom, pred blížnym a pred sebou samým. Človek sa môže vyvyšovať nad Boha, nad seba a blížneho, ale pokora, skutočná pokora človeka vedie k na sledovaniu Krista. Pokora nie je iba liek proti pýche, ale je to predovšetkým spôsob nasledovania Krista v jeho ponížení pri spáse človeka." Svätý František Saleský vo svojom diele Filotea hovorí o pokore ako o "láske k prostote a chudobe, o láske k vlastnému ponižovaniu a podceňovaniu podľa príkladu Spasiteľa... Pokora je základ čnostného života. Všetci svätí ju ctili, milovali ju a cvičili sa v tejto čnosti väčšmi než v iných čnostiach..." A ďalej hovorí sv. František o pokore veľmi zaujímavé slová: "Keď konáš niečo z pýchy, si pyšná. Ak to robíš často, zvykneš si na pýchu. Podobne je to aj s pokorou. Ak vykonáš nejaký skutok z pokory, si pokorná. Ak to urobíš pri každej príležitosti, zvykneš si na pokoru. Ak máš radosť v pokoreniach a všade hľadáš poníženie, vtedy ťa vedie duch pokory. Všetko konať v duchu pokory znamená milovať poníženie a pokorenie a hľadať vlastné opovrhnutie a podceňovanie. Nie ten je pokorný, kto uzná svoju nedostatočnosť - lebo na to treba len trochu bystrého rozumu, ale ten, kto žiada a chce, aby ho pokladali za nedostatočného a podľa toho s ním aj zaobchádzali..." "Iste by si chcela vedieť", pokračuje ďalej sv. František, "ktoré pokorenia sú najväčšie a najzáslušnejšie. Sú to tie, ktoré sú najviac náprotivné našim náklonnostiam, a potom tie, ktoré sme si sami nezvolili, ale prýštia z povinností stavu a povolania. Sú manželky, ktoré by všetky pokorenia zniesli, len nie tie, ktoré pochádzajú z manželstva. Niektorí rehoľníci by radšej kohokoľvek poslúchli, len nie svojho predstaveného. Najlepšie a najväčšie pokorenia sú tie, ktoré vyrastajú z vlastného životného okolia a prostredia. Kto nám dá milosť, aby sme milovali a porozumeli na nás doliehajúce pokorenia? Len Ten, ktorý pre naše vlastné povýšenie žil a umrel ako výsmech ľudstva a vyvrhel vlastného národa... Opravdivá pokora miluje pravdu a priamosť a nič nerobí len naoko. Ba nevyhľadáva nijaké zvlášť pokorné slová. Pokorný hovorí to, čo si myslí a cíti, lebo miluje pravdu a chce, aby sa jeho slová a skutky zhodovali s jeho myšlienkami."

Definícia pokory od sv. Terézie od Ježiša znie: "Pokora je pravda." Je to pravda o nás samých, o našich slabostiach, o našich nedokonalostiach, o pádoch, o našich pozdvihnutiach z blata. Terézia od Dieťaťa Ježiša prežíva pokoru ako konkrétnu formu realizácie malej cesty. Predstavuje nám ju ako závislosť od Stvoriteľa. Táto úplná závislosť sa prejavuje v konkrétnych skutkoch, v uznaní svojich darov a funkcií v Karmeli, v priznaní vlastnej ničomnosti, chudoby, v prijímaní pokorení od iných a v radošti z nich. Pozrime sa na konkrétny príklad zo života Terézie, ako ona videla pokoru. V liste adresovanom svojmu duchovnému bratovi - kňazovi Belliérovi 25. 4. 1897 píše:

"Nemyslíte si, že poníženosť mi bráni, aby som rozoznala Božie dary, viem, že vo mne vykonal veľké veci, a každý deň ho s radosťou ospevujem. Viem, že ten, kto viac dostal, musí viac milovať, a tak sa usilujem, aby môj život bol aktom lásky, a už ma netrápí, že som malá duša, naopak, radujem sa z toho. Preto sa opovažujem dúfať, že moje vyhnanstvo bude krátke, ale nie preto, že som pripravená; cítim, že by som taká nikdy nebola, ak by ma Pán sám nepremenil. On to môže urobiť v okamihu. Po všetkých tých milostiach, ktorými ma zahrnul, očakávam ešte milosť jeho nekonečného milosrdenstva.

"Terézia chápe pokoru ako priznanie Božích darov, ktoré od Boha dostala. Pokora a priznanie Božích darov vyžaduje od nás neustále vzdávanie vďaka Bohu za ne." - "Byť pokorný a malý znamená pre Teréziu priznať si, že nič nezávisí odo mňa, ale všetko mám očakávať od Neho. Znamená to vidieť sa v skutočnosti takým, akým som, slabým, nemohúcim, biednym a chudobným. Byť pokorný znamená tiež súhlasiť so svojou nedokonalosťou. Nejde tu podľa nej iba o to, aby som s týmto stavom súhlasil, ale aby som sa s ním stotožnil. Treba si ten stav doslova zamilovať. Objaviť svoje nedokonalosti neznamena, aby sme ich konali, plnili vo svojom živote a aby boli v nás, ale aby sme ich nevideli. Ich objavenie nás viac osvieti a lepšie spoznávame seba, čím viac prijímame ten stav, keď sa vidíme takí, akí sme. Ak si tento stav priznáme, stojíme v pravde a oveľa viac sa páčime Bohu, stávame sa otvorenejší na priatie jeho Milosrdnej Lásky. Byť pokorný znamená neznechucovať sa svojou nedokonalosťou. Naše chyby nás učia nedôvere voči nám samým a nútia nás, aby sme sa utiekali k prostriedkom, ktoré nám pomáhajú k tomu, aby sme napravili, v čom sme chybili. Ak urobíme nejakú chybu, prijímame pokorenie, ktoré s tým súvisí, pomáha nám to, aby sme rástli v láske. To robia svätí. Oni tak isto ako my sú náchylní klesať pod ťarchou previnení. Nemôžeme smútiť nad našimi pádmi, svätí to tiež nerobia, ale využívajú aj svoje pády na to, aby sa čím väčšími priblížili k Bohu. Ako hovorí Terézia - sme deti - a dieťa, ktoré sa učí chodiť, často padá." Svojej sestre Celine píše:

"Aká ilúzia! Nechceli by sme nikdy padnúť... Ježišu, čo na tom záleží, že padám každú chvíľu, vidím tak svoju slabosť, a to je pre mňa veľká výhra. Tak vidíš, čo vládzem vykonať, a môžeš ma vziať do svojho náručia.. A nebudem sa znepokojovať, ale vždy budem k Tebe vystierať prosiace ruky plné lásky...! Nemôžem uveriť, že by si ma opustil!"

Človek, ktorý je pokorný, sa bude chváliť svojimi slabosťami, tak ako to povedal sv. Pavol: "Radšej sa budem chváliť svojimi slabosťami, aby vo mne prebývala Kristova milosť." Naše pády sú niečím prirodzeným. Dokiaľ sa nám nepáčia - aj keď upadáme stále do tých istých vecí, dokiaľ v nich nenachádzame záľubu, nemôžu nám zaškodiť. Ak sa aj napriek našim pádom budeme s dôverou utiekať k Bohu a budeme mu predkladať všetky naše slabosti, stanú sa pre nás prameňom milostí. Naše uznanie slabostí a pádov a následné utiekanie sa k Božej pomoci nám pomáha, aby sme rástli v milosti a láske k Bohu. Boh sa nám ponáhľa pomôcť. Ako povedal sv. Pavol: "Keď som slabý, vtedy som silný." Keď s pokorou uznám svoje chyby a pády, vtedy som víťaz.

Byť pokorný znamená podľa Terézie prijať našu slabosť za našu silu. "Nestačí priznať si pravdu, treba si pravdu jednoducho zamilovať. Len vtedy stojíme zoči-voči úplnej pravde, keď milujeme stav našej nedokonalosti a považujeme sa za takých, akými sme pred Bohom. Tento stav - pravda o nás samých - nemôžeme milovať a akceptovať len preňho samého, ale preto, lebo nás pripravuje, aby v nás pôsobilo Božie milosrdenstvo.

Byť pokorný znamená aj praktizovať pokoru. Terézia o tom hovorila veľmi často. Hovorila o výbere posledného miesta, v modlitbe prosí, aby bola pokorovaná vždy, keď sa prehreší proti čnosti pokory. A pretože pokora je tak dôležitá, musia ju praktizovať všetci. Nezáleží na veku, ani na postavení. Je možné zostať malým aj v najdôležitejších úradoch. Čím väčší človek rastie v láske, tým väčšia má byť jeho pokora. Od nášho rastu závisí aj rast našej pokory.

Pokora v praxi

"Nie je vždy ľahké uznať, že osobný talent, ktorý si dostal, je Božím darom. Na to, aby si si to priznal, je potrebná veľká dávka pokory.

Nemusíš sa báť priznať si všetko, čo Boh do teba vložil. Jednoducho si pripomenieš, že všetko, čo je v tebe dobré, pochádza od Boha.

Preskúmaj svoje talenty, ktoré máš, koľko si ich premrhal, koľko príležitostí si nevyužil pre svoj rast a napredovanie.

Evanjelium hovorí, že ak sa chceme urobiť skromnými, sadáme si na koniec stola, aby si nás všimli a poslali viac dopredu a na lepšie miesto. Naozajstná pokora takto nepodvádza. Je zbytočné, aby si sa zamotával do hĺby rečí o svojej poníženosti. Skutočnú pokoru si nikto ani nevšimne.

Netvár sa, že chceš byť posledný, ak to nie je tvoj pravdivý pocit. Žijeme v spoločnosti a zdvorilosť je jednou z foriem úcty k ostatným. Ak niekomu milo ponúknete, aby vás predišiel, ak

dovoliť, aby pri stole najprv nabrali vám, nejde o falošnú pokoru. Takisto ak vyslovíte zopár komplimentov, ktoré nie sú celkom úprimné, na adresu jedného z pozvaných hostí či osoby, ktorú ste stretli a na ktorú chcete upozorniť, nemusí to znamenať pokrytectvo. Spoločenské zvyklosti si často vyžadujú, aby sme tak trochu pozmenili svoje názory. Boh ti dáva dary. Od teba očakáva, že po nich s pokorou siahneš. Ak by si ich zatajoval, bola by to nevďačnosť.

Boh chce v skutočnosti pre teba len jedinú vec: aby si bol dokonalý. Lebo On je dokonalý a stvoril ňa na svoj obraz. Ak sa spoľahneš na svoje sily, hrozí ti, že zažiješ mnoho sklamaní. Ale ak si uvedomuješ svoju slabosť a všetku nádej vkladáš do toho, čoho sa ti dostalo od Boha, v tejto dôvere nájdeš odvahu a smelosť. Treba vedieť byť odvážny s pokorou.

Vďaka pokore, v ktorej si pozvaný nasledovať Krista, môžeš v sebe uzatvoriť svoje nadanie a prednosti, keď nechceš byť otravný, ale môžeš ich aj otvoriť službe iným za jasú svojej ochoty dávať.

Bude lepšie, ak sa nebudeš neprestajne tváriť múdro a rovnako ani robiť zo seba blázna... Možno si počul o tých mystikoch, ktorí zo seba robia trochu narušených ľudí alebo chcú vyzeráť oveľa hlúpejší, ako sú, aby sa pred Bohom ponížili. Tieto príklady radšej nenapodobňuj.

Ak sa pre tvoju pokoru o ochotu nasledovať Krista valia na teba uštipačné a kritické poznámky, konaj tak ako kráľ Dávid. Nenechaj sa nimi zraziť k zemi, lebo ich príčina nie je v tebe, ale v tých, čo ich vyslovili.

Pán bol vnímavý na pokoru Márie a na jej poníženosť a zahrnul ju priazňou a milosťami. Pokora neobsahuje žiaden negatívny pocit voči sebe samému. Skutočná pokora znamená, že prijmeš sám seba takého, aký si".

Použitá literatúra:

M. Tournade: Filotea 21. storočia

A. Hlinka: Každý sa môže zmeniť

J. W. Gogola: Sekret świętej Teresy z Lisieux

F. Saleský: Filotea

Sv. Terézia z Lisieux: Súborné dielo. 2. zv. Listy

Aby lepšie poznať św. Teresę z Lisieux, Kraków 1999, s. 75 - 80

P. Rudolf Bartal, OCD

Zdroj: www.ocds.sk